

KIELENHUOLTOMONISTEIDEN OIKEAT VASTAUKSET

22. Lause- ja virkerakenteet

1. Tunnista lause- ja virkerakenteisiin liittyvät oikeat väittämät.

Oikeat väitteet on merkitty ruksilla.

- a. Lause rakentuu persoonamuotoisen verbin ympärille. x
- b. Lauseita on kolmea tyyppiä: pää- ja sivulauseita sekä lauseenvastikkeita.
- c. Virke alkaa aina päälauseella.
- d. Virkkeessä pitää aina olla päälause. x
- e. Sivulause on päälauseelle alisteinen eli se täydentää päälausetta. x
- f. Päälauseeseen ei voi liittää toista päälausetta samassa virkkeessä.
- g. Virkkeen pitää olla ymmärrettävä kokonaisuus. x
- h. Asiatyylissä virke ei voi alkaa alistuskonjunktilla.
- i. Asiatyylissä virkettä ei tavallisesti aloiteta rinnastuskonjunktilla tai, ja tai mutta. x
- j. Jos virke rakentuu väitemuodossa olevasta päälauseesta ja kysyvästä sivulauseesta, virkkeen loppuun merkitään kysymysmerkki.
- k. Päälause ja sivulause erotetaan aina toisistaan pilkulla. x
- l. Lauseenvastike ei ole lause, eikä siihen sisälly persoonamuotoista verbiä. x
- m. Lauseenvastike erotetaan muusta lauseesta pilkulla.

23. Yleiskielen normit ja oikeinkirjoitus

Iso ja pieni alkukirjain sekä yhdyssanat

1. Ryhmittele erisnimet oikeaan laatikkoon.

1. Ensimmäinen sana isolla

- 2. Molemmat sanat isolla
- 3. Jälkimmäinen sana isolla

Taiteiden yö 1.

Länsi-Suomi 2.

Mona Lisa 2.

Taistelevat metsot 1.

nyky-Eurooppa 3.

Helsingin Sanomat 2.

Tampereen Ilves 2.

Yhdistyneet kansakunnat 1.

Lähi-itä 1.

Pohjois-Itämeri 2.

ruuhka-Suomi 3.

Euroopan unioni 1.

Jukolan viesti 1.

Gotlannin allas 1.

Sinuhe egyptiläinen 1.

Lokki Joonatan 2.

natsi-Saksa 3

2. Lisää isot alkukirjaimet.

- a. Ravintola Elite on tunnettu taiteilijaravintola Helsingissä.
- b. Ravintolassa voi ateroida esimerkiksi Tauno Palon vakiopaikalla ja nauttia samalla töölöläistunnelmasta.
- c. Elitessä on edelleen tarjolla Tauno Palon mukaan nimetty annos, joka sai alkunsa eräänä iltana, kun näyttelijä saapui Kansallisteatterissa esitetyn näytelmän jälkeen tiedustelemaan ravintolasta ruokaa.

- d. Elite aloitti toimintansa Museokadulla, mutta sijaitsee nykyään Eteläisellä Hesperiankadulla.
- e. Ravintolan sisustuksen suunnitteli aikanaan Stockmannin arkkitehtitoimisto Jung & Jung.
- f. Helsingin kohteita ja tapahtumia esittelevällä My Helsinki -sivustolla Eliteä luonnehditaan suomalais-kansainväliseksi ravintolaksi.
- g. Kasvismenu sisältää muun muassa gratinoitua portobelloa ja omenaista pannacottaa.

3. Valitse oikea kirjoitustapa.

- a. niin kuin / niinkuin
- b. jommalla kummalla / **jommallakummalla**
- c. nimen omaan / **nimenomaan**
- d. **samalla kun** / samallakun
- e. **toisin sanoen** / toisinsanoen
- f. **lukuun ottamatta** / lukuunottamatta
- g. Väinämöisen katu / **Väinämöisenkatu**
- h. **Minna Canthin katu** / Minna Canthinkatu
- i. maan viljelijä / **maanviljelijä**
- j. äänen johtaja / **äänenjohtaja**
- k. terveys palvelut / **terveyspalvelut**
- l. tieteis elokuva / **tieteiselokuva**
- m. **joka ainoa** / joka-ainoa
- n. arki ilta / **arki-ilta**
- o. joka päiväinen / **jokapäiväinen**
- p. **viime aikoina** / viimeaikoina
- q. lähi aikoina / **lähiaikoina**
- r. viime aikainen / **viimeaikainen**
- s. **globaali ilmiö** / globaali-ilmiö

- t. **ranskan kieli** / ranskankieli / Ranskan kieli
- u. italian kielinen / **italiankielinen**
- v. **101 dalmatialaista** / 101-dalmatialaista
- w. **15 %** / 15% / 15-%
- x. 22 prosenttinen / **22-prosenttinen**
- y. B vitamiinipitoinen / **B-vitamiinipitoinen**
- z. **10–15 vuotta** / 10–15-vuotta / 10–15 -vuotta
- å. 16–19 vuotiaat / **16–19-vuotiaat** / 16–19 -vuotiaat
- ä. tottakai / **totta kai**
- ö. ala ääni / **alaääni** / ala-ääni

4. Lisää paikoilleen isot alkukirjaimet ja yhdysmerkit.

- a. Helsingin Sanomien Nyt-liite
- b. Instagram- ja Twitter-tilit
- c. Pisa-tutkimuksen tulokset
- d. Tampereella pelattu NHL-ottelu
- e. Helsinki Pride -tapahtuma
- f. Suomi–Ruotsi-maaottelu
- g. talvi- ja jatkosota
- h. suomalais-ruotsalainen elokuva
- i. Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeuksien julistus
- j. cafe latte -juoma
- k. Kjell Westön romaani Leijat Helsingin yllä
- l. Akseli Gallen-Kallelan maalaama triptyyppi Aino-taru
- m. Scandinavian Music Groupin Ikuinen ystävä -niminen kappale
- n. HBO:n Game of Thrones -sarja
- o. japanilais-brittiläinen Nobel-kirjailija Kazuo Ishiguro

p. ensi-illassa Saara Turusen näytelmä Järjen hedelmät

q. Ranskassa asuva ranskankielinen kanadalainen

1. Merkitse oikeinkirjoitettu vaihtoehto.

a. **enää**/enään

b. tälläinen/**tällainen**

c. agressio/**aggressio**

d. **temperamentti**/tempperamentti

e. **kampanja**/kamppanja

f. naivi/**naiivi**

g. politikko/**poliitikko**

h. matematiikko/**matemaatikko**

i. itsekin/**itsekin**

j. **jonnekin**/jonnekin

k. **niinpä**/niimpä

l. **erilainen**/erinlainen/erillainen

m. **samanlainen**/samalainen/samallinen

n. **mieluummin**/mielummin

o. sairasloma/**sairausloma**

p. **elämäkerta**/elämänkerta

q. lukia/**lukija**

r. **kuulemma**/kuulema

s. **erottaa**/eroittaa

t. sanottaa/**sanoittaa**

u. **kehottaa**/kehoittaa

v. **hellyttävä**/hellyyttävä

w. **saatika**/saatikka

x. sekuntti/**sekunti**

y. **potkiaiset**/potkijaiset

z. **vähintään**/vähintäin

Lukusanojen taivutus

1. Lisää tarvittaessa lukusanaan oikea taivutuspääte.

- a. Tunneli on 1670 metrin mittainen.
- b. 124 opiskelijasta 111 pääsi paikalle.
- c. 90:lle ensin ilmoittautuneelle jaetaan ilmaislippu.
- d. Puoltavan äänen antaneiden määrä nousi 52 prosenttiin.
- e. Sisälle pääsi kello 23:een saakka.
- f. Uskotaan, että temppeli on rakennettu Ptolemaios II:n aikana.
- g. Suomalainen saapui maaliin 17:ntenä.
- h. Vastaus saatiin 782 opiskelijalta 830:stä, eli vain pieni joukko jätti vastaamatta.
- i. Uusintalähtö koski kaikkiaan 18:aa väärän ajan saanutta urheilijaa.
- j. Kilpailussa oli edustajia yhteensä 14:stä eri maasta.
- k. Hinta oli laskenut 15 eurosta 12 euroon

2. Korjaa numeroiden merkitsemiseen liittyvät virheet.

- a. Ihmetystä aiheutti etenkin 20. sääntö, jonka mukaan kengät täytyy pitää jalassa.
- b. Nuorin kilpailuun osallistuneista soittajista oli lopulta 11:s.
- c. Elisabet II ehti hallita yli 70 vuoden ajan.
- d. Peli päättyi tasatulokseen 3–3, minkä seurauksena liigaa johtavan joukkueen 11:n kotikentällä pelatun ottelun voittoputki katkesi. / Ottelu päättyi tasatulokseen 3 - 3, minkä seurauksena liigaa johtavan joukkueen 11:n kotikentällä pelatun ottelun voittoputki katkesi.
- e. Kun ovet avautuivat kello 8.15, paikalla oli jo 40 ihmistä.
- f. Paikat oli varattu orkesterin 17 soittajalle.

Perustele pilkun käyttö valitsemalla oikea sääntö.

1. Päälause ja sivulause erotetaan toisistaan pilkulla.

2. Alisteinen sivulause erotetaan toisesta sivulauseesta pilkulla.

3. Rinnastuskonjunktioilla yhdistettyjä sivulauseita ei eroteta toisistaan pilkulla.

4. Rinnastuskonjunktioilla yhdistettyjä päälauseita ei eroteta toisistaan pilkulla, kun niillä on

yhteinen lauseenjäsen.

5. Rinnastuskonjunktioilla yhdistetyt päälauseet erotetaan toisistaan pilkulla, kun niillä ei ole

yhteistä lauseenjäsentä.

6. Lauseenvastiketta ei eroteta muusta lauseesta pilkulla.

7. Pilkulla erotetaan luettelon osat, kun niiden välissä ei ole konjunktiota.

8. Irralliset lisät erotetaan muusta virkkeestä pilkulla.

9. Kuin-sanat edellä ei vertailun yhteydessä käytetä pilkkua.

a. Vaikka harva enää leikkii käpylehmillä, kävyistä on silti mukava askarrella erilaisia figuureja. 1

b. Ennen askartelukäyttöä kävyt pitää kuivattaa, jotta ne eivät homehdu. 1

c. Maahan pudonneita käpyjä saa kerätä kuka tahansa, eikä siihen tarvita maanomistajan lupaa. 5

d. Paras aika käpyjen keräämiseen on kesä, mutta käpyjä voi aivan hyvin kerätä milloin tahansa. 5

e. Luonnonmateriaalit ovat nykyään aiempaa suositumpia askartelussa, koska ne ovat ekologisia ja koska ne on helppo myös hävittää. 1, 3

f. Alkuaan männynkävyistä tehtiin käpylampaita ja kuusenkäpyjä puolestaan käytettiin käpylehmien tekemiseen. 4

g. Tiedetään, että alkuaan männynkävyistä tehtiin käpylampaita ja että kuusenkäpyjä puolestaan käytettiin käpylehmien tekemiseen. 1, 3

- h. Maahan pudonneesta kaarnasta voi helposti askarrella kaarnaveneen, jossa mastona käytetään tikkua ja purjeena puunlehteä. 1
- i. Toiset kiinnittävät kaarnalaivaan pienestä kivistä kölin saadakseen sen pysymään pystyssä. 6
- j. Luonnonmateriaaleista askarrellaan paljon myös muun muassa kransseja, lautasliinan pidikkeitä ja joulukoristeita. 7
- k. Luonnonmateriaalit käyvät joissakin tilanteissa, kuten kuvioita painaessa, myös askarteluvälineiksi. 8
- l. Luonnonmateriaaleilla askartelua kannattaa ainakin kokeilla, vaikka ei olisikaan erityisen innokas askartelija, koska askartelutarpeita etsiessä tulee liikuttua myös luonnossa. 1, 2
- m. Samalla tulee tarkastelleeksi luontoa hiukan eri silmällä, niin sanotulla askartelijan katseella. 8
- o. Askartelu ei välttämättä edes vaadi niin paljon kärsivällisyyttä kuin usein luullaan. 9
- p. Erään askartelijan mukaan luonnonmateriaaleista voi tehdä isojaakin tuotoksia ja ne saavat myös näyttää viimeistelemättömiltä. 4

3. Merkitse välimerkkeihin liittyvät paikkansa pitävät väitteet.

Paikkansa pitävät väitteet on merkitty ruksilla.

- a. Kaksoispistettä käytetään muuan muassa ennen selitystä tai päätelmää. x
- b. Kaksoispistettä käytetään myös johtolauseen ja suoran lainauksen välissä. x
- c. Kaksoispisteen molemmin puolin pitää olla päälause.
- d. Kaksoispisteen jälkeen virke jatkuu aina isolla alkukirjaimella.
- e. Puolipilkku on välimerkki.
- f. Puolipistettä voidaan käyttää pisteen sijaan, kun virkkeet liittyvät läheisesti toisiinsa. x
- g. Puolipisteen molemmin puolin pitää olla päälause. x
- h. Puolipisteen jälkeen virke jatkuu isolla alkukirjaimella.
- i. Ajatusviivaa käytetään irrallisten lisäysten erottamiseen muusta virkkeestä. x

- j. Jos irrallinen lisä on keskellä virkettä, ajatusviivat merkitään sen molemmiin puolin. x
- k. Ajatusviivaa ei voi korvata pilkulla.

4. Lisää lainausmerkit ja välimerkit.

- a. Presidentti Mauno Koivisto totesi aikanaan: ”Ellemme varmuudella tiedä, kuinka tulee käymään, olettakaamme, että kaikki käy hyvin.”
- b. Presidentti Mauno Koiviston lausahdus ”ellemme varmuudella tiedä, kuinka tulee käymään, olettakaamme, että kaikki käy hyvin” on toiveikas elämänohje.
- c. ”Ellemme varmuudella tiedä, kuinka tulee käymään, olettakaamme, että kaikki käy hyvin”, kirjoitti nykyinen pääministeri Instagram-julkaisussaan ja viittasi samalla presidentti Koivistoon.
- d. ”Oi aikoja, oi tapoja!” tekisi useinkin mieli huutaa.
- e. ”Ollako vai eikö olla?” prinssi Hamlet pohtii Shakespearen näytelmässä.
- f. ”Kauneus alkaa siitä hetkestä, kun päätät olla oma itsesi”, Coco Chanelin tiedetään sanoneen.
- g. Coco Chanelin elämänviisaudessa tiivistyy aitouden merkitys: ”Kauneus alkaa siitä, kun päätät olla oma itsesi.”
- h. Coco Chanelin toteamus ”kauneus alkaa siitä hetkestä, kun päätät olla oma itsesi” korostaa jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta.

5. Korjaa suoraan lainaamiseen liittyvät virheet.

- a. ”Olette ehkä erehtynyt henkilöstä”, minä-kertoja sanoo novellin alussa.
- b. Novelli päättyy nurinkurisesti lauseeseen ”olipa kerran kauan sitten”, jolla sadut yleensä alkavat.
- c. Kirjoittaja toteaa: ”Suomen kieli ei ole niin sukupuolineutraali kuin usein luullaan.”
- d. Hän täsmentää: ”Sukupuolineutraali hän-pronominin ei yksistään riitä tekemään koko suomen kielestä sukupuolineutraalia.”

- e. Runon kaksi ensimmäistä sanaa ovat myös sen kaksi ensimmäistä säettä: ”Talviaamu / valkoinen”.
- f. ”Mikä kaikki meissä on ihmistä, mikä eläintä?”näytelmässä kysytään.
- g. ”Heureka!” huudahti Arkhimedes astuessaan kylpyammeeseen.

6. Lisää virkkeisiin kaksoispisteet, puolipisteet ja ajatusviivat.

- a. Ennen korkeaa ikää kunnioitettiin; nykyään vanhuksia ei osata arvostaa samalla tavalla.
- b. Sanotaan, että haaveiden toteutumiseen tarvitaan kahta asiaa: ahkeruutta ja onnea.
- c. Vieraskielisen ja suomea sujuvasti puhuvan välillä on ilmeinen este: kielimuuri.
- d. Kyselyn mukaan – ymmärrettävää kyllä – ihmiset viihtyvät parhaiten kotonaan.
- e. Lukemalla oppii maailmasta ja muista ihmisistä; kirjoittamalla saattaa löytää itsensä.
- f. Äkkiä hän huudahti: ”Tähdenlento!”
- g. Talvet lauhtuvat pohjoisella pallonpuoliskolla – myös Suomessa.